

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN HİKÂYE VE HİKÂYE KİTAPLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ (ERZİNCAN ÖRNEKLEMİ)

PRESCHOOL TEACHER AND INVESTIGATION OF STORY BOOKS STORY ABOUT COMMENTS (ERZİNCAN EXAMPLES I)

Çiğdem KAYA BAĞDAŞ **, Elif DEMİR ***

ÖZET Bu araştırma Erzincan'da bulunan okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde önemli yere sahip olan hikâyeler ve hikâye kitapları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz yarısında Erzincan il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 24 öğretmenle yapılmıştır. Araştırmada veriler, okul öncesi öğretmenlerin hikâye ve hikâye kitapları hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla demografik özelliklerini içeren ve Şahin'in(2011) geliştirdiği görüşme formundan faydalanılarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; okul öncesi öğretmenlerinin hikâye tanımlamalarının çeşitli olduğunu hikâyelerin çocukların gelişimlerinin üzerinde etkili bir kaynak olduğu, öğretmenlerin bu konuda belirli bilgi ve bilinç düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hikâye, hikâye kitapları, okul öncesi öğretmeni

ABSTRACT: This study of pre-school preschool teachers in Erzincan which has an important place in the period of views on stories and story books are made to investigate. Research preschool in the fall semester of 2016-2017 academic year in the Erzincan province were conducted with 24 teaching staff in educational institutions. Research data, containing and Sahin demographic characteristics to determine their opinions on the stories and story books for pre-school teachers (2011), semi-structured interview developed by utilizing the form of interviews developed was collected through. According to the results of the study; the story is the story of a variety of pre-school teachers to be an effective source identification on the children's development, teachers are seen to have the specific knowledge and awareness in this regard.

Key Words: story, story books, preschool teacher

1. GİRİŞ

Çocuğun doğumundan ilköğrenime başladığı zamana kadar geçen süreyi kapsayan ve çocukların sonraki yaşantılarında önemli rol oynayan okulöncesi eğitim, zihin, dil, sosyal, psikomotor ve fiziksel gelişimlerinin büyük bir kısmının tamamlandığı ve kişiliklerin şekillendiği eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral vd., 2002: 14).

Doğumdan ilköğretimin başlangıcına kadar olan ve çocukluk yıllarını kapsayan okulöncesi eğitimi, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerini ve gelişimsel düzeylerine uygun zengin uyarıcı imkânlarını sağlayan, onların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Poyraz ve Dere, 2001: 21).

** Öğr. Gör., Erzincan Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Programı, Erzincan-Türkiye, cbagdas@erzincan.edu.tr

*** Yl öğrencisi, Ankara Y. Beyazıt Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara- Türkiye, e.elfdemir85@gmail.com

Okulöncesi eğitim döneminde çocuğun sağlığı ve beslenmesi kadar, aile ortamının ona sağladığı sevgi ve şefkat de son derece önem arz etmektedir. Bu dönemdeki yaşantılar çocuğun gelecekte hayata bakış açısını da önemli ölçüde etkilemektedir. Sağlıklı, mutlu, yaratıcı insanlar yetiştirebilmek açısından bu dönemi en iyi şekilde değerlendirmek gerekmektedir (Aral vd., 2002: 14).

Bireyin hayatının doğduğu andan itibaren, psikolojik ve fizyolojik gelişmeler açısından daha kritik dönemler olarak ele alınması gerekmektedir. En kritik dönemlerden biri 0–6 yaşlar arasını kapsayan okulöncesi yıllarıdır. Kişilik oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesi bu dönemde başlamaktadır. Çocuğa erken yaşlarda sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki öğrenim yaşamının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşamını da biçimlendireceği için okulöncesi eğitim hizmetinin, tüm eğitim sisteminin en önemli basamağı kabul edilerek tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gerekmektedir (Arı, 2005: 31).

Okul öncesi yıllar, çocukların önceden kazanması gereken ve sonraki okuryazarlık gelişimini destekleyen becerilerin edinildiği bir süreç olarak düşünülmektedir (Sayeski vd., 2001).

Edebiyatın eğitim ile ilgili yönü en çok çocuk edebiyatıyla ilintilidir. Yazınsal metinler aynı zamanda çocuk edebiyatı ürünleridir. Çocuk edebiyatının ortaya çıkmasının temel sebeplerinden biri çocuğun sanat yoluyla eğitilmesidir. Bu nedenle çocuk kitaplarının hem eğitsel hem de sanatsal nitelik taşıması zorunlu görülmektedir (Arpacı, 2006).

Yetişkinler için yazılmış herhangi bir kitabın çocukların anlayabileceği bir seviyeye getirilmesi çocuk edebiyatı değildir. Çocukların kendi yaş dönemlerine özgü ilgileri, gelişimleri ve gereksinimleri vardır. Çocuk hikayeleri; çocukların bu doğallığını besleyen özel bir tasarıma ve içeriğe cevap vermek durumundadır. Çocuk edebiyatı, çocuğun sosyal ve zihinsel kavrayış düzeyine uygun edebi eserlerin oluşturduğu edebiyattır (Tuğrul, 2002: 22).

Çocuk edebiyatı; çocukluk çağında bulunan bireylerin düş, duygu ve düşüncelerine yönelik; aynı zamanda estetik ve eğitime duyguları ile dil ve düşünce gelişimini güçlendirme amacıyla olan sözlü ve yazılı sanat eserleridir (Şen, 2004: 8).

Çocuk edebiyatı ürünleri ile, ustaların elinde şekillenen sözcükler çocuğun yaşamını bütünleyen bir simgeye dönüşmektedir. İnsanoğlunun yaşamsal sürecinde jest ve mimikler, ses ve bedensel hareketleriyle yansıttığı sevinç, korku, öfke; nitelikli yazınsal çalışmalar yardımıyla sözcük ve çizgilerle hayat bulmaktadır. Yaşadığımız herhangi bir yaşam durumundaki duyguların, kitap sayfalarında görünür kılınmasıyla çocuğun karşısına en saf duygusu ve düşüncesiyle insan gerçeği çıkmaktadır (Sever, 2003: 11). Bilinçli iletişim ve etkileşim, anlamlı yaşamda sağlıklı ruh yapısının gelişmesine yol açar. Bu gelişimin temelini çocukluk döneminde okutulan hikâye kitapları oluşturmaktadır (Cüceloğlu, 1995: 17).

Çocuklar için önemli bir eğitim aracı olarak kabul edilen hikâye kitapları; gerçek yaşamdan kesitler sunarak çocuğun kendini ve çevresini tanımaya ve bu çevre ile sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak sağlarken, algılama ve yorumlama yeteneğini arttırmasında önemli rol oynamaktadır.

Genellikle az sayıda kişi arasında, belirli zaman ve belirli yerlerde geçen gerçeğe uygun olayların karakterleriyle birlikte kısa, duygulu, heyecanlı bir biçimde gözleme veya tasarlanmaya dayanan edebi yazılara hikâye denmektedir (Ciravoğlu, 2000: 77).

Serim, düğüm ve çözümden oluşan yalın bir örgüye sahip olan hikâyelerin yapısı karışık değildir. Hikâyede karakterler belli bir olay içerisinde bir veya birkaç özelliği ile sunulurken;

olayın geçtiği yer sınırlı, anlatım özlü ve yoğun olma gibi özellikler taşımaktadır (Oğuzkan, 2000: 98).

Çocuk kitaplarının ve çocuk edebiyatının öncelikli amacı çocuğa okuma sevgisi kazandırmaktır. Bunun yanı sıra düşünen, düşünce ve duygularını rahatça ifade edebilen, problemlere çözüm üreten, estetik duyguları gelişmiş, oyun oynamayı ve gülmeyi bilen çocuklar yaratmaktır (Sever, 2003: 11).

Dilidüzgün, her çocuk kitabında “çocuğa görelilik” ve “yazınsal nitelik” bulunması gerektiğini belirtmiştir. Bu iki kavramı, “Çocuğun düşlem gücüne seslenen, onun rahatça ve tat alarak okuyup anlayabileceği, onu duygu ve düşünce yönünden besleyen, kurgusu ve olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği bir düzeyde olan, dikkat dağıtıcı ayrıntılardan arıtılmış olan” kitaplar şeklinde tanımlamıştır (2000: 258).

Hikâye kitapları, çocuğun kendini ve dünyayı anlamlandırmasında, bilgilerini arttırmasında yararlı olduğu için “çocuk kitaplarında ileti” konusu önem kazanmaktadır. Çocuk kitaplarında kullanılan kelimeler düşünce ve duyguların gelişiminde, çocuğun kendini ve dünyayı algılamasında önem kazanmaktadır. Sever’in, yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşünce olarak tanımladığı ileti, hikaye kitapları için farklı bir öneme sahiptir (2003: 131).

Çocuk, hikaye aracılığıyla içine girdiği olay ve durum bağlamında öykü kişisi ile özdeşleşirken –yazarın gerçekçiliği ve kurgulamadaki başarısı oranında-, etkileşim yoluyla kendisini tanıma ve değerlendirme; sosyal davranışlar kazanma, evrensel ilkeleri benimseme, çağdaş uygarlık değerleri ile tanışma; inanç, ilke ve davranışlarını sorgulama; bunun sonucunda onları değiştirebilme, ulusal değerleri tanıma ve özümseme ve bu sayede de toplumuyla uyum içinde olarak aidiyet duygusu geliştirme gibi onaylanan yetişkin özelliklerinin alt yapısını oluşturabilmektedir (Sever, 1995:15).

Hikâyelerdeki çeşitli kişilik ve ruhsal yapıdaki, farklı çevre ve olaylarla özdeşleşen çocuk; hikâye kişinin rolüne bürünürken onunla birlikte olayı, durumu yaşayarak, insanları ve içinde yaşadığı toplumu anlama, kavrama ve değerlendirme yetisini güçlendirmektedir. Bu özellik sayesinde; insanlarla empati kurma gibi çok önemli bir iletişim becerisini kazanmaktadır (Kuzu, 2002: 96).

Hikâye kitabı okunan çocukların, yazı dilinin kurallarını öğrenebildikleri ve baskı konusundaki bilgilerini geliştirdikleri bilinmektedir. Okul öncesinde yapılan okumaya hazırlık çalışmalarında çocuklara hikâye okumak, onların hikâye türüne olan ilgilerinin artmasını ve okunan hikâyeleri daha iyi anlayarak kavramalarını sağlamaktadır. Okunan hikâyeler hakkında çocuklarla tartışmak ve hikâyedeki olaylar, kahramanlar hakkında fikir yürütmelerine izin vermek; bir hikâyeyi anlamak için kullanılan öğrenme basamaklarına aşinalık kazanmalarına da yardımcı olabilmektedir (Sonnenschein ve Munsterman, 2002).

Çocukların seviyelerine uygun olarak belirlenecek iyi kitaplar, çocukların bilgilerini arttırarak eğitsel ve kültürel gelişimlerini destekleyecek, kendilerini, yaşadıkları dünyayı ve insanları anlamalarını sağlayacaktır (Kocabaş, 1999: 2).

Çocuğun yaş, ilgi, ihtiyaç ve gelişim düzeyine göre değişen gereksinimleri göz önünde bulundurularak hikâye kitabının çocuğa hitap etmesi, onu tatmin etmesi, çocuğun algı ve anlayış seviyesine uygun olması gibi özelliklerinin olması gerekmektedir (Demirdögen, 2003:1).

Çocukların dikkatinin kelimelerin içindeki seslere çekilmesi, çocukların ses ilişkilerine daha duyarlı hale gelmelerinde yardımcı olmak için çocuklara hikâye kitabı okunmalıdır (Kılıçarslan, 1997). Bununla birlikte okunan kitapla ilgili dramatize etme, soru sorma, yarıda keserek hikâyeyi tamamlama etkinlikleri yapılmalıdır (Kılıçarslan, 1997).

Çocukların ses bilincini geliştirmek için sesli oyunlar, şarkılar, tekerlemeler vb. öğretilmeli ve sık sık söylenmesi gerekmektedir. Bu amaçla aynı hece ya da seslerle başlayan

tekerlemeler bulma, çocukların dikkatini bu seslere ve hecelere çekme, kafiyeli kelimeler bulma oyunu (el, gel, sel, tel) gibi etkinliklerin yapılması ses bilincinin gelişmesinde faydalı olacaktır (Güneş, 2007).

Çocuğun sürekli değişen toplumda sağlıklı ruh yapısı kazanması; bilinçli iletişim ve etkileşimin, resimli masal ve öykü kitaplarında titizlikle ele alınmış olması ile desteklenmektedir. Bu tarzda hazırlanmış olan yazınsal metinler hem ailelerin çocukları ile olan ilişkilerinde hem de çocukların dinledikleri bu eserlerden iletişim yollarını, çatışmaları önleme biçimlerini görmeleri yönüyle önem arz etmektedir.

Yazınsal metinlerin sosyalleşme sürecine giren çocukta iyi bir model oluşturması ve toplumsal ilişkilere yönelik deneyim edinmesinde önemi düşünüldüğünde hikâye kitaplarının içeriğinde geçen ifadelerinin özenle seçilmesi gerekmektedir. Sosyalleşme sürecinde, bir bireyin kendini beğenmesi ve diğer insanlarla ilişki kurabilmesi yaşamını anlamlandırmaktadır. Bireyleri kuşatan yaşam içindeki gerginliğe yenik düşmemek için, kişinin kendisiyle, ailesi ve çevresi ile bilinçli bir ilişki kurması gerekir.

Türkiye’de çocuk kitaplarındaki iletilerin, çocuğun gelişimine uygun seçilmediği, seçilen iletilerin aktarım biçimine hem çocuk gelişimi hem de yazınsal ölçütler açısından önem verilmediği tespit edilmiştir. Çocuk hikâyesi yazarının, kitapta çocuğa kullandığı iletişim yolunu, çocuğun kavrayış düzeyine uygun bir şekilde sunması gerekmektedir (Dilidüzgün, 2000: 261).

Altı yaştan önce çocuğu olumsuz etkileyen ve zihnini karıştıran masallar yerine, masalımsı özellikler taşıyan ancak kahraman ve olayların onun somut düşünmesine uygun, hayal gücü sınırının dışına taşmayan masalların, yanlış yargılar ve korku unsurlarından arındırılmış olması gerekmektedir (Şen, 2004; 85).

Yüksel(1987), Çocuk kitaplarının temel amacının çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak olduğunu yinelerken bu konudaki görüşlerini, “Çocuğun psiko- sosyal gelişme evreleri göz önüne alınarak eğlendirici ve ilgi çekici bir üslupla bilgi ve kültürünün artırılması insan ve yurt sevgisi kazandırılması ve çocuğun eğitilmesi de amaç edinilmelidir” şeklinde açıklamaktadır (91).

Kitaplar, özellikle de çocuk kitapları insan yetiştirmedeki sorumluluğa ortak olmanın en önemli yanını oluşturmaktadır. Küçük yaştan başlayarak verilecek eğitim gelecekteki toplumun profilini belirlemektedir. Özelde kendi yaşamında, genelde toplum yaşamında etkili, yönlendirici ve dinamik bireyler yerine, sürünün bir parçası olmaktan rahatsızlık duymayan kişiler yetiştirmek; konuşmaya korkan, düşünmeye üşenen, bir kişinin peşine kolayca takılıp giden bir nesil yaratmak çok kolayken, yaratıcı düşünceyi geliştirmek emek, niyet ve sorumlulukla sağlanmaktadır (Abacı, 2005: 268).

Taşdemir (2005) “Türkiye’de kısmen görülen kitap inceleme araştırmaları genelde ders kitapları ve kitapların sınırlı bazı boyutları olan, içerik, grafik tasarımı, görsel öğeler, tasarım gibi boyutlar üzerine olduğu gözlenmektedir” açıklaması ile son yıllarda bilim adamlarının ve eğitimcilerin çocuk yazınında bulunması gereken nitelikleri ortaya koyan araştırmalar yaparak çocuk hikâyelerinin niteliklerine dikkat çektiklerini ifade etmektedir.

Türkiye’de okulöncesi çocuklar için hazırlanan öykü ve masal kitaplarında geçen iletişim üzerine odaklanmış araştırma tespit edilememiştir. Bu yüzden kitapların uygun ölçütler kullanılarak değerlendirilmesi çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili okulöncesi öğretmenlerinin çocuk hikâye kitapları hakkındaki görüşlerinin incelenmesinin alana katkı sağlayacak veriler ortaya koyması hedeflenmektedir.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin hikâye ve hikâye kitapları hakkındaki görüşlerini incelemektir. Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin hikâye tanımlamaları,

hikâye anlatma yöntemleri, hikâyelerin çocuğun gelişimine katkıları, hikâye kitabı seçiminde neye dikkat ettikleri, hangi sıklıkta hikâye anlattıkları, hikâye anlatma gerekçeleri, hikâye kitaplarında en çok tercih ettikleri özellik ve ailelere hikâye ve hikâye kitapları ile ilgili ne tür öneriler sunduklarını incelemektir.

2. YÖNTEM

Araştırma da okul öncesi öğretmenlerinin hikâyeler ve hikâye kitapları üzerine görüşlerinin incelenmesi amacıyla, Şahin'in(2011) geliştirdiği görüşme formundan faydalanılarak geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacıların geliştirdiği öğretmenlerin demografik bilgilerini belirten kişisel bilgi formundan faydalanılmıştır. Katılımcılara doğru buldukları bir/kaç seçeneği seçebilecekleri ifade edilmiştir. Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi, yapılandırılmış görüşme yöntemine göre daha esnekler. Bu yöntemde, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve detaylandırılmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000; Erbakırcı,2005).

2.1.Çalışma Grubu

Araştırma evrenini Erzincan il merkezinde bulunan bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde yapılmıştır. Araştırma bağımsız anaokullarında çalışan 22 okul öncesi öğretmeni ile örneklem grubunu tamamlanmıştır.

2.2.Çalışma Grubunun Özellikleri

Araştırmaya katılan öğretmenlere sorulan demografik özelliklere ilişkin bilgiler Tablo 1.de belirtilmiştir.

Tablo1.Okul öncesi Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Hizmet Yılı	Medeni Durum	Çocuk Sahibi mi?	Çocuğunuza evde hikaye musunuz?	okur
K1	23	Kadın	1	bekar	0	-	
K2	33	Kadın	13	evli	2	evet	
K3	29	Kadın	8	evli	1	hayır	
K4	32	Kadın	8	evli	3	evet	
K5	35	Kadın	11	bekar	0	-	
K6	29	Kadın	6	bekar	0	-	
K7	31	Kadın	9	evli	2	-	
K8	31	Kadın	9	evli	1	-	
K9	26	Kadın	5	evli	0	-	
K10	38	Kadın	17	evli	4	-	

Katılımcı	12	7	0	2	5	0	
------------------	----	---	---	---	---	---	--

Tablo 2. incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin hikâyeleri sırasıyla ‘çocukların ufkunu genişleten yazılar(12)’ olarak, ‘hayal ürünleri(7)’, ‘olağan dışı yazılar (5)’, ‘sürükleyici yazılar(2)’ olarak tanımladıkları görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların hikâye anlatma tekniklerine ilişkin tablo.

	Okuma	Tamamlama	Canlandırma	Seslendirme	Kukla	Resim kartları	Hepsi
Katılımcı	16	7	9	1	7	2	4

Tabloya bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu hikaye anlatırken okumayı(16) tercih ederken, sırasıyla canlandırma(9),tamamlama(7),kukla(7),tekniklerin hepsini (4),kullananlar, resim kartları (2) ve seslendirme (1) tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. Katılımcıların hikâye anlatma sebeplerine ilişkin tablo

	İş gereği	Çocuk dünyasına girmek	Ders verici olduğu için	Dikkat çekmek	Olumlu Davranış Kazandırmak	Gelişimi desteklemek için	Hepsi
Katılımcı	2	8	3	2	8	10	2

Okul öncesi öğretmenlerin hikâye anlatmalarına ilişkin sebepler incelendiğinde katılımcılar, ‘ gelişimi desteklemek için(10), Olumlu davranış kazandırmak(8),çocuğun dünyasına girmek(8), ders verici özelliğinden ötürü anlattıklarını genel olarak ifade etmişlerdir.

Tablo5. Hikâyelerin çocuk gelişimine katkılarına ilişkin tablo.

	Dil gelişimi	İyiliksever olma	Kendinin ifade edebilme	Liderlik	Sorumluluk alma	Yaratıcı olma	Hayal gücünü geliştirme	hepsi
Katılımcı	9	1	4	0	0	7	15	2

Öğretmenlerin, hikâyelerin çocuk gelişimine ilişkin katkılarına ilişkin sorulan soruya büyük çoğunluğu hikâyelerin çocuğun hayal gücünü geliştirdiği(15),dil gelişimine katkı sağladığı(9),yaratıcılıklarını desteklediği(7), çocuğun kendini ifade etmesine katkı sağladığı(4) , iyiliksever olmasını desteklediği ve tüm hepsine(2) katıldıklarını belirten cevaplar verdikleri görülmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların hikâye kitaplarında dikkat ettikleri özelliklere ilişkin tablo.

	Kahraman	Olağanüstü Güçler	İçerdiği mesaj	Dil ve Üslup	Anlatım şekli	hepsi
Katılımcı	3	4	9	9	8	1

Tabloya bakıldığında okul öncesi öğretmenlerin hikâye kitaplarında dikkat ettikleri özellikler sıralanırsa dil ve üslup(9), içerdiği mesaj(9), anlatım şekli(8), olağanüstü güçler(4) ve kahramanlar(3) olarak görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların hikâye seçimine ilişkin tablo

	Konu gereği	Çocukların isteğine göre	Herhangi bir hikâye	Kendi kararına göre
Katılımcı	11	10	2	3

Okul öncesi öğretmenlere sorulan hikâye seçimini neye göre yaparsınız? Sorusuna öğretmenlerin çoğunluğu konu gereği, çocukların isteğine göre şeklinde cevaplamışlardır. Soruya 3 öğretmen kendi kararlarına göre şeklinde cevap verirken 2 öğretmende herhangi bir hikâye cevabını vermişlerdir.

Tablo 8. Katılımcıların hikâye anlatma sıklıklarına ilişkin tablo.

	Her gün	Haftada birkaç gün	Planda var ise	Haftada bir gün
Katılımcı	4	14	2	2

Tablo 8'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin tamamına yakını haftada birkaç gün(14) hikâye anlatmaktadır. Bu durum sırasıyla, her gün (4),planda var ise(2) ve haftada bir gün(2) şeklinde görülmektedir.

Tablo 9. Çocukların en çok etkilendikleri/okunmasını istedikleri hikâye kitaplarına ilişkin tablo.

	Komik ve eğlenceli kitaplar	Dünya hikâyeleri(hansel ve gratel, kül kedisi vs.)	Hayvan konulu olanlar(ağustos böceği karınca vs)	Halk hikâyeleri(keloğlan vs.)	Hepsi
Katılımcı	1	12	7	3	3

Tablo 9'a bakıldığında öğretmenler çocukların çoğunlukla 'hansel ve gratel, pinokyo, kül kedisi, pamuk prenses ve yedi cüceler, kibritçi kız gibi dünya kültürüne ait hikâyeleri, keloğlan, nasreddin hoca gibi türk kültürüne ait hikâyeleri ve ağustos böceği ve karınca gibi hayvanları konu alan hikâyelerinden etkilendiklerini ve okunmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin çoğunluğu(19) ailelere çocukların gelişimi ve onlara okunabilecek hikâyelerle ilgili ailelerle yazılı ve sözlü iletişime geçtiklerini belirtmişlerdir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada Erzincan il merkezindeki bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerin hikâyeler ve hikâye kitapları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri hikâyeleri çocukların ufkunu genişleten yazılar, hayal ürünleri, olağan dışı yazılar, sürükleyici yazılar olarak ifade etmişlerdir. Bu denli çeşitliliğin olmasında gerek aldıkları eğitimin ve gerekse çalışma hayatında geliştirdikleri bakış açısı olabilmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu hikâye anlatırken okuma, dramatizasyon, hikâye tamamlama, kukla oynatma, resim kartları ile anlatım ve seslendirme tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Literatüre bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin hikâye anlatma tekniklerinin çocukların görsel hafızalarını geliştirmeye, problem çözme becerisi kazandırma, sözcük dağarcığını zenginleştirmeye katkısının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin hikâye kitaplarında en fazla kitabın dil ve üslubuna, içerdiği mesaja, anlatım şekline ve kahramanlarına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Hikâyelerin çocuklar üzerindeki etkisi dikkate alındığında öğretmenlerin hikâye kitapları seçerken olumlu kriterlere sahip oldukları görülmüştür.

Okul öncesi öğretmenler hikâye anlatmalarına ilişkin sebepler incelendiğinde, gelişimi desteklemek için, olumlu davranış kazandırmak, çocuğun dünyasına girmek, ders verici özelliğinden ötürü anlattıklarını genel olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin hikâye anlatma gerekçeleri ile literatür ile paralellik göstermektedir. (Şahin,2011; Arıcı,2008; Güler,2006; Gökşen,1980).

Öğretmenlerin, hikâyelerin çocuk gelişimine ilişkin katkılarına ilişkin sorulara çocuğun hayal gücünü geliştirdiği, dil gelişimine katkı sağladığı, yaratıcılıklarını desteklediği, çocuğun kendini ifade etmesine katkı sağladığı, iyiliksever olmasını desteklediği şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin hikâyelerin çocuğun gelişimine etkileri hakkında bilgi sahibi oldukları görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlere sorulan 'hikâye seçimini neye göre yaparsınız' sorusuna öğretmenlerin çoğunluğu konu gereği, çocukların isteğine göre, şeklinde cevaplamışlardır. Öğretmenler okul öncesi müfredatta yer alması gereken etkinliklerden olduğu için yer verildiği görülmektedir. Soruya öğretmenlerin bir kısmı hikâye seçiminde çocukların isteklerini de göz önünde bulundurduğunu söylemişlerdir. Buradan hareketle etkinliklerde çocuklarında söz sahibi oldukları görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin tamamına yakını her gün ya da haftada birkaç gün hikâye anlattıklarını belirtmişlerdir. Çocuklarda ki olumlu davranış değişikliği oluşması, dil gelişimini desteklemesi, öz güveni desteklemesi gibi katkıları hakkında öğretmenlerin bilgi sahibi olduklarını görülmektedir.

Öğretmenler ebeveynlere haftada bir ya da birkaç özellikle yatmadan önce hikâye anlatmalarını tavsiye ettiklerini ifade etmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerin etkinliklerinde aile katılımına oldukça önem verdikleri, okuldaki etkinliklerin evde de devam ettirilmesini önemsedikleri görülmektedir.

Sonuç olarak bakıldığında hikâyelerin çocukların gelişimlerinin üzerinde etkili bir kaynak olduğu, öğretmenlerin bu konuda belirli bilgi ve bilinç düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Abacı, S. (2005). *Resimli çocuk kitapları ve görsel algı- erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (Yayıma Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları: İstanbul ss. 268–271
- Aral, N. (2002). *Çocuklarda ve ergenlerde ilgilerin gelişimi- 9. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri* (17–18–19 Haziran, M.E. B. Şura Salonu, Ankara) Ya-Pa Yayınları: İstanbul ss. 340–347
- Arı, M. (2005). *Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi, erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*, Morpa-İstanbul
- Arapacı, Ö. (2006). *Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimleri (Sevim Ak Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; Mersin
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Esin Yayınevi: İstanbul
- Cüceloğlu, D. (1995). *Yeniden insan insana*. Remzi Kitabevi: İstanbul
- Demirdögen, P. (2003). *Milli eğitim bakanlığı tarafından yayınlanan 6–15 yaş arası çocukların okuyabileceği kitapların eğitimsel ve görsellik açısından tasnifi, dil ve anlatım yönlerinden eleştirel bir şekilde incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum
- Dilidüzgün, S. (2000). *Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (Sorunlar Ve Çözüm Yolları)*. 20–21 Ocak; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Ve Tömer Dil Öğretim Merkezi: Ankara, ss.253–267
- Erbakırcı, M. (2005). *Görüşme*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tezli Yüksek Lisans Tezi; Ankara
- Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. (Birinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıçaslan, F. (1997). *Farklı Sosyo – Ekonomik Düzeydeki Anaokulu Çocuklarının Okumaya Hazır Olma Durumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kocabaş, İ. (1999). *Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Ankara.
- Kuzu Sarar, T. (2002) “Öykünün Çocuğun Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı Bağlamında Öykü Seçimi”, Eğitim Araştırmaları Dergisi, S. 9, Ss. 95-105
- Oğuzkan, A. Ferhan (2000). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Poyraz, H. Ve Dere, H. (2001). *Okulöncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Sayeski, L.K.; Burgss, A.; Pianta, K.; Lloyd, C.R.; Wills, J. (2001). Literacy Behaviors Of Preschool Children Participating In An Early İntervention Program. Center For The Improvement Of Early Reading Achievement. America. <Http://Www.Ciera.Org/Library/Reports/İnquiry-2/2-014/2-014.Pdf > (12. 06. 2006).
- Sever, S. (1995). *Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. Abece Eğitim Ekin ve Sanat Dergisi*: Ankara, S.107, ss.14–15.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Kök Yayıncılık: Ankara
- Sonnenschein, S.; Munsterman, K. (2002). The influence of home – based reading interactions on 5 year – olds reading motivations and early literacy development. *Early Childhood Research Quarterly*. Vol: 17, P. 318–337
- Şahin, M. (2001) Masalların çocuk gelişimine etkilerinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi. *Milli Folklor Dergisi*, sayı: 89
- Şen, S. (2004) *Okulöncesi çocuklarının dil ve kavram gelişimine etkisi yönünden öykü ve masal kitaplarının incelenmesi*. Proje Çalışması: Aydın
- Tuğrul, B. (2002). 4–10 Yaş grubunda çocukları olan ailelerin çocuk kitapları hakkındaki görüşlerinin ve tutumlarının incelenmesi *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.2, S. 22, ss.21–30
- Yüksel, M. (1987). Muhteva itibariyle çocuk yayımları ile okul çağı çocuklarının psiko-sosyal gelişmeleri arasındaki ilişkiler. *Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildiriler* (11–13 Kasım 1981) Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü: Ankara. ss.89–94.

